

YTTRANDE
2016-11-02
Dnr N2015-2214-sk
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Underlagsrapporter från arbetet med att ta fram Sveriges första nationella skogsprogram

Sammanfattning

Föreningen Skogen lämnar här synpunkter på underlagsrapporterna från arbetet med att ta fram Sveriges första nationella skogsprogram.

Föreningen Skogen stöder helhjärtat regeringens vision ”Skogen – det gröna guldets – ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi”.

Att skogen kan bidra mer till dessa mål framgår tydligt av såväl målbilder som förslag i de fyra underlagsrapporterna. Föreningen Skogen ställer sig i huvudsak bakom förslagen. De bygger dock till stor del på att skapa en utveckling med hjälp av ekonomiska incitament, lagstiftning och ökad kunskap från forskningen.

Föreningen Skogen föreslår att de enskilda skogsägarnas idealitet och engagemang stimuleras mer medvetet för att förverkliga målbilderna. Vidare föreslår vi att den starka betoningen på ökad forskning balanseras med ökade insatser för kunskapsspridningen både till skogssektorn och allmänheten.

Allmänna synpunkter

De fyra underlagsrapporterna gör det tydligt att skogen kan bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet, liksom till utvecklingen av en växande bioekonomi. Det är glädjande att så många konstruktiva förslag har presenterats och att enigheten bakom dem är stor.

Föreningen Skogen har 134 års erfarenhet av att verka just för en sådan utveckling, till nytta för det allmänna och den enskilde. Trots det senaste seklets i många avseenden positiva utveckling i skogen visar förslagen på ett tydligt sätt att skogen fortfarande har stor potential att leverera mer av alla ekosystemtjänster. Föreningen formulerar detta i sitt eget arbete i fem missioner:

Odlas mer skog.
Använd mer skog.

Mer mångsidig skog.
Mer kunskap i skogen.
Engagemang för världens skogar.

De fyra rapporterna har många goda förslag på alla dessa områden. De allra flesta av dessa förslag bygger på ekonomiska incitament, lagstiftning och ökad kunskap från forskningen.

Föreningen Skogen föreslår att det personliga engagemanget, idealiteten och lusten lyfts fram mer och tillvaratas mer systematiskt som drivkraft.

När delar av Sverige skulle återbeskogas vid förra sekelskiftet var de ekonomiska incitamenten svaga för många markägare. Att så eller plantera träd på kal mark för skörd i en avlägsen framtid gav många gånger en svag kalkyl för en fattig markägare. Ändå åstadkom vi i Sverige en radikal förändring, och bland drivkrafterna för såväl enskilda som organisationer fanns i högsta grad idealitet, odlarglädje, personligt engagemang och stundtals även något som skulle kunna kallas en god form av nationalistisk yra.

Föreningen Skogen föreslår att det konkretiseras i det kommande arbetet hur dessa krafter aktivt kan förstärkas av de olika aktörerna. Föreningen avser för egen del att engagera sig i programmet med den utgångspunkten.

Nedan lämnas synpunkter och förslag på i första hand rapporterna 1 och 2. Föreningen Skogen har haft vissa svårigheter att lämna synpunkter då det tycks råda en viss oklarhet i vad programmet är: ett åtgärdsprogram som är överenskommet mellan olika aktörer, en pågående process för intressen att mötas, ett underlag för regeringsbeslut, ett visionsdokument etc.

Föreningen Skogen vill understryka vikten av att skogsprogrammet fortsätter att vara en angelägenhet för alla aktörer i skogssektorn. Det är därför angeläget med ett programråd även för det fortsatta arbetet.

Rapport 1 – Tillväxt, mångbruk ...

3.1.2 Centrumbildning för mångbruk. Ökad forskning föreslås i många av punkterna i de fyra rapporterna. Samtidigt är tiden från forskningsresultat till tillämpning i fält ofta onödigt lång, man talar om tio år som en vanlig fördröjning. Skogssektorn har för svag forskningskommunikation. Att många intressanta vetenskapliga resultat bara publiceras i internationella tidskrifter och att skogsföretagens staber har minskat är bara två exempel på den negativa utveckling som pågått länge.

Föreningen Skogen föreslår insatser för ökad spridning av populärvetenskap och synteser. För att denna ska bli tvärvetenskaplig är det lämpligt med starka aktörer som inte är knutna till ett enskilt universitet eller institut. Samtidigt kan incitamenten för konkret populariseringsarbete ökas på universiteten.

3.1.3 Incitament för mångbruk. Många aktörer kan bidra till att lyfta fram den inre motivationen mer, bredvid de ekonomiska incitamenten. Förslaget går bland annat ut på att marknadsföra skogen för kommersiella och andra besök och många markägare välkomnar mer besök. Men bilden är delad av hur välkomna besökare är.

Gruppens förslag att formellt skyddad natur tillgängliggörs mer för besök pekar också på en tveksamhet bland aktörer att locka mer besök till den brukade skogen som ofta ligger nära befolkningscentra.

Föreningen Skogen föreslår insatser för att öka skogsägares vilja att ta emot besökare på egen mark. En förstärkt utbildning i allemansrätt för olika målgrupper (som föreslås under andra punkter i rapporterna) är en väg att minska konflikterna mellan markägare och besökare. Det gör även förslaget 3.2.3, tredje stycket, om gränsdragningar i allemansrätten.

3.2.2 Handslag om mer skog i skolan. Det kan påpekas att myndigheter, skogsnäringen och ideella organisationer tillsammans redan har slagit fast att ungdomar bör kunna mer om skog och vistas mer i skogen. Det är bakgrunden till att man sedan mer än 40 år samverkar genom Skogen i Skolan.

Föreningen Skogen delar uppfattningen att en ytterligare satsning på Skogen i Skolan kan ge stor samhällsnytta till en relativt liten kostnad. Kunskap om skogens möjligheter ger förståelse för en skogspolitik med mångsidiga mål. Skogen i Skolan är även ett bra verktyg för folkhälsan, för att nå elevernas utbildningsmål, för integration av nyanlända och ett ökat hållbart nyttjande av skogen.

3.3 Sätt fart på mångbrukandet. Föreningen Skogen delar uppfattningen att mångbruket i skogen har stor potential att öka, både vad gäller ekonomiska värden och andra.

Föreningen Skogen föreslår att mer fokus än i förslagen läggs på att skapa inspiration, lust och förebilder. Här har näringslivets aktörer särskilt goda förutsättningar att agera. Företagsutveckling kan inte drivas av myndigheter. Stötta istället den drivkraft som finns i näringen och nyttja befintliga plattformar istället för att konstruera nya. Från samhällets sida behövs i första hand frihet att utveckla individuella metoder att bruka skogen.

Vidare bör arbetet med att skapa storskaliga och småskaliga affärsidéer runt klimatnytta och biologisk mångfald utvidgas. Här kan Sveaskogs pionjärbete tjäna som inspiration för både stat och näringsliv.

Rapport 2 – Virkesproduktion, övriga ekosystemtjänster ...

5.2 Effektiv och dynamisk naturvård. Föreningen Skogen ser positivt på att frågan om ersättning vid naturvårdsavsättningar ses över. Det gäller i synnerhet förslaget om en ny arrendebaserad ersättningsform. Vi välkomnar även åtgärder som föreslås för att stimulera naturvårdande skötsel och restaurering av naturvärden och sociala värden.

Föreningen Skogen föreslår att insatser görs för att öka skogsägares personliga motivation för naturvärden. Lusten att skapa biologiskt rika skogar har hos en del av skogsägarna förtagits av dåliga relationer med myndigheter och av negativ återkoppling från andra intressen. Både arbetsgrupp 1 och 2 har identifierat den akuta frågan om artskyddsförordningen. Vi instämmer i att den snarast måste lösas. Den tar kraft och framtidstro från skogsnäringen som läget nu är.

5.3 Mer värde inom naturens gränser. Föreningen Skogen ställer sig bakom samtliga förslag och ser positivt på att dessa omfattar ett så brett spann av åtgärder, som exempelvis

effektivare föryngringar, främjandet av kvalitetsproduktion och teknikutveckling för ökad skonsamhet.

Föreningen ser med oro på hur forskning och undervisning i skogliga grundämnen som skogsskötsel och skogshushållning har haft svårt att hävda sig på Lantbruksuniversitetet i takt med att intresset för andra aspekter av skogen har ökat. Ökade kunskaper om skogsproduktion är en förutsättning för att skapa utrymme för både mer skogsprodukter och mer andra värden. Ett av flera exempel är forskning om hyggesfritt kunskap som kan antas ha miljövärden som inslag i landskapet. Med den begränsade kunskap om sådan skogsskötsel har det varit svårt att stimulera tillvaratagandet av de skogar där sådan skötsel kan ge god virkesproduktion.

Även grundläggande kunskaper om skogens historia behövs i alla skogliga utbildningar. I en bransch med så långa tidsperspektiv är kunskapen om det förflutna nödvändig för att kunna fatta bra beslut för framtiden.

Föreningen Skogen föreslår ökade satsningar på forskning och universitetsutbildning om produktionshöjande åtgärder för att därmed också stärka annat bruk av skogen. Vidare föreslås att en grundläggande utbildning i skogshistoria knyts till alla skogliga utbildningar.

5.4 Balans mellan skogens värden – ekosystemtjänster från ord till handling. Föreningen Skogen delar helt uppfattningen att åtgärder behövs för att definiera värdet av EST (ekosystemtjänster). Vi ser det också som angeläget att affärsmodeller och ersättningar för EST utvecklas. Vi tycker dock att förslagen om plattformar (5.4.2) och landskapsstrategier (5.4.4) är konstruktioner med ett ovanifrånperspektiv.

5.5 Kunskapslyft för skogen. Föreningen Skogen delar uppfattningen att skogens aktörer behöver kompetensutveckling om förvaltning av ekosystemtjänster inklusive klimatnytta.

5.5.4 Utveckla Skogen i skolan. Föreningen Skogen delar fullt ut uppfattningen att det är viktigt att satsa mer resurser på ungdomar för information om skogen, dess betydelse och möjligheter – såväl för samhället som för individen. Skogen i Skolan drivs av ett mycket brett spektrum av aktörer och intressen. Mer än 40 års verksamhet har mejslat ut ett framgångsrikt arbetssätt där samhället integreras i skolan helt på skolans villkor.

Vi delar också uppfattningen att en långsiktig finansiering behöver utredas. Trots att verksamheten har bedrivits i över 40 år är dagens åtaganden från såväl staten som näringsliv och organisationer för kortsiktig för optimal planering och god spridning. Vi vill också starkt lyfta fram den föreslagna möjligheten att föra in Skogen i Skolan-konceptet i grundskolans läroplan.

Föreningen Skogen föreslår att särskilt intresse riktas mot utepedagogikens möjligheter när integration i läroplanen utreds. Vidare att Skogen i Skolan lyfts av Skolverket och andra skolaktörer parallellt med att frågan om Skogen i Skolan i läroplanen utreds.

Rapport 3 – Främjande av biomassabaserade produkter ...

En ökande och innovativ användning av skogsprodukter är avgörande för en hållbar utveckling. Föreningen Skogen stöder de strategiska rekommendationer och åtgärdsförslag som finns i rapport 3.

Rapport 4 – Internationella skogsfrågor

Föreningen Skogen har deltagit i denna arbetsgrupp och ställer sig bakom de samlade förslagen i rapporten. Vi vill tillägga att svenska skogsbrukare har ett stort engagemang för hur landets skogar sköts. Intresset begränsar sig inte till den egna skogen.

Den svenska skogssektorn påverkas naturligtvis kraftigt av omvärlden, såväl av marknaden för skogsprodukter som av till exempel internationella överenskommelser. Vi har samtidigt mycket att dela med oss av för att nå de globala målen för hållbar utveckling. Föreningen vill därför understryka vikten av att de internationella frågorna inte hamnar i skuggan av de nationella i det fortsatta arbetet med det nationella skogsprogrammet.

Sveriges roll som skogsnation har gjort landets skogsmässor till en central mötesplats för skogsbruket runt om i världen. På Elmia Wood, som i vissa avseenden är världens största skogsmässa, möter 30 000 svenska skogsbrukare 20 000 skogsbrukare från andra länder. Det är ett utmärkt tillfälle att agera på den internationella arenan.

Föreningen Skogen föreslår att skogsbrukets engagemang för hela landets skogar används som utgångspunkt för att skapa ett starkt engagemang även för världens skogar.

Föreningen föreslår att skogssektorn ökar sin kommunikation med andra länders skogsbrukare genom ett kraftfullt gemensamt uppträdande på internationella skogsmässor i första hand i Sverige.

Monika Stridsman
Ordförande Föreningen Skogen

Bengt Ek
Vd Föreningen Skogen